

SKUTOČNÝ PRÍBEH
DEVIATICH ŽIEN, KTORÉ
PREŽILI PEKLO
NACISTICKÉHO NEMECKA

DEVÄŤ ŽIEN

GWEN STRAUSSOVÁ

TATRAN

DEVÄT ŽIEN

DEVÄT
ŽIEN

GWEN STRAUSSOVÁ

TATRAN

Z anglického originálu Gwen Strauss: THE NINE,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve St. Martin's Press, an imprint
of St. Martin's Publishing Group, New York 2021,
preložila Veronika Goldiňáková.
Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2022 ako 5385. publikácia.

Vydanie I.

Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.

Zodpovedné redaktorky Eva Melichárková, Adriana Oravcová

Jazykové redaktorky Marta Bábiková, Zuzana Šulajová

Technický redaktor Peter Zentko

Sadzba AldoDesign, Bratislava

Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Published by arrangement with St. Martin's Publishing Group.

All rights reserved.

Text Copyright © 2021 by Gwen Strauss
Translation © Veronika Goldiňáková 2022
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2022

ISBN 978-80-222-1374-5

Venované Elize, Noahovi a Sophie

*Ce que nous avons partagé
Dans la peur, le froid, la faim, l'espoir.
L'épreuve, tant physique que psychique
Ne se répète pas, même pour nous.
Elle se limite au monde de jamais plus.
Ce que nous avons enduré ensemble
Est à nous, à cette vie, de ces instants,
Comme un transmutation de l'une, à l'autre,
dans une autre vie.*

To, čo nás spájalo
v strachu, zime, hlade, nádeji.
Ťažká fyzická aj psychická skúška
je neopakovateľná dokonca aj pre nás.
Ostala vo svete, ktorý sa už nikdy nevráti.
Čo sme spolu prežili,
je naše, tamten život, tie chvíle
ako premena z jedného na druhé
v inom živote.

NICOLE CLARENCEOVÁ,
JEDNA Z DEVIATICH ŽIEN,
KTORÉ UŠLI Z TÁBORA

OBSAH

DEVÄŤ ŽIEN	11
TRASA ÚTEKU	13
PRVÁ KAPITOLA: HÉLÈNE	15
DRUHÁ KAPITOLA: ZAZA	37
TRETIA KAPITOLA: NICOLE	73
ŠTVRTÁ KAPITOLA: LON A GUIGUI	101
PIATA KAPITOLA: ZINKA	124
ŠIESTA KAPITOLA: JOSÉE	146
SIEDMA KAPITOLA: JACKY	158
ÔSMA KAPITOLA: MENA	174
DEVIATA KAPITOLA: NAJDLHŠÍ DEŇ	199
DESIATA KAPITOLA: NÁVRAT K ŽIVOTU	211
JEDENÁSTA KAPITOLA: HĽADANIE CESTY DOMOV	229
DVANÁSTA KAPITOLA: JE TO LEN ZBOHOM	248
ODKAZ PRE ČITATEĽOV	281
POĎAKOVANIE	287
ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ	291
POZNÁMKY	295
BIBLIOGRAFIA	309

DEVÄŤ ŽIEN

Hélène Podliasky, moja prateta, pre osem ďalších utečieniek aj Christine. Ako dvadsaťštyriročnú ju zatkli, keď pracovala na severovýchode Francúzska pre hnutie odporu Résistance. Brilantná inžinierka, ovládala päť jazykov. Na úteku mala rozhodujúce slovo.

Suzanne Maudetová (Zaza), Hélénina priateľka zo strednej školy. Pracovala pre Auberge de Jeunesse v Paríži. Zatkli ju ako dvadsaťdvaročnú krátko potom, ako sa vydala za Reného Maudeta. Pokladala sa za kronikárku skupiny. Hneď po vojne napísala o úteku optimisticky ladenú knihu, ktorá vyšla až v roku 2004.

Nicole Clarenceová zastávala v hnutí Résistance dôležitú pozíciu. Zadržali ju v Paríži deň po jej dvadsiatych druhých narodeninách. Bola jednou z 57 000 väzňov v poslednom transporte z Paríža, ktorý vypravili len niekoľko dní pred oslobodením mesta v auguste 1944.

Madelon Verstijnenová (Lon), jedna z dvoch Holanďaniek v skupine. Odišla do Paríža pomáhať bratovi, ktorý spolupracoval s holandským hnutím. Deň po príchode ju zatkli, mala vtedy dvadsaťsedem rokov. Ona a Hélène vedeli najlepšie po nemecky, preto vždy vopred skúmali terén na novom mieste. Tvrdohlavá a smelá. Svoje spomienky na útek písala v roku 1991.

Guillemette Daendelsová (Guigui), Lonina priateľka z Holandska. Keď ju deň po príchode do Paríža zatkli spolu s Lon, mala dvadsaťtri rokov. Bola pokojná, považovali ju za diplomatku skupiny. Medzi ňou a Menou vzniklo blízke priateľstvo.

Renée Lebon Châtenay (Zinka) bola najodvážnejšou členkou skupiny. Zadržali ju, keď sa vydala do väznice hľadať svojho muža. Mala dvadsaťdeväť rokov a vo väzení porodila. Ako členka siete Comète pomáhala zostrelým vojacom spojeneckých vojsk utiecť do Španielska.

Joséphine Bordanava (Josée). Najmladšia členka skupiny, pochádzala zo Španielska. Vyrastala v pestúnskej starostlivosti na juhu Francúzska. Spolupracovala so sieťou Marcel, ukrytým židovským deťom a rodinám členov Résistance nosila balíky s pomocou. Vedela krásne spievať.

Jacqueline Aubéry du Bouley (Jacky) ovdovela počas prvej svetovej vojny. Na úteku ochorela na záškrt. Keď ju zatkli, mala dvadsaťdeväť rokov a pracovala v Paríži pre sieť Brutus. Bola drsne úprimná a jej slovník prekypoval pestrými nadávkami. Spolu s Nicole sa v auguste 1944 ocitla v poslednom transporte 57 000 väzňov z Paríža.

Yvonne Le Guillou (Mena) spolupracovala s holandským hnutím odporu v Paríži. Zatkli ju ako dvadsaťdvaročnú. Koketná, očarujúca, náladová a stále znovu zamilovaná. Jej rodina pochádzala z Bretónska, vyrástla však v robotníckom prostredí v Paríži.

Trasa úteku a mapa Európy

PRVÁ KAPITOLA

— HÉLÈNE —

Héléne Podliasky

ŽENA SA VYTRHLA z radu a rozbehla sa do poľa plného žltokvitnutej repky. Trhala kvety oboma rukami a pchala si ich do úst. Ostatné ženy v rade, hoci unavené a omámené, si to všimli a zapôsobilo to na ne ako elektrický šok. Ohromená Héléne očakávala, že začuje výstrel, ktorý obyčajne v takýchto prípadoch nasledoval. Napríklad z guľometu. Dávka, ktorá by zabila aj celý oddiel – ktorýkoľvek, možno aj ten ich. Dozorcovia na nich smeli beztrešne strieľať len tak, aby im dali príučku. Nič sa však nedialo. Znelo len nepretržité bubnovanie tisícok pochodujúcich drevákov.

Keď žena pribehla späť do radu, Héléne na jej tvári ufúľanej od žltých kvetov videla úsmev.

Potom vbehla do poľa ďalšia žena, nazbierala toľko kvetov, koľko len vládala, spojila konce svojho ošúchaného kabáta a naplnila ho kvetmi. Keď sa vrátila do radu, ženy sa strkali, aby k nej dočiahli, chvatne sa načahovali za kvetmi a jedli ich.

Ako to, že im to prešlo?

Včera jednu ženu len pár radov od Héléne zastrelili, keď sa snažila odtrhnúť zo stromu nahnité jablko.

Héléne sa poobzerala. Kolóna sa rozťahla, medzi radmi a oddielmi vznikli rozostupy. Široko-ďaleko nijaký dozorca.

„Teraz!“ pošepala Jacky a štychla ju laktom.

„Veď sme sa dohodli, že počkáme do zotmenia,“ preľaknuto jej zašepkala späť Jacky zachrípnutým hlasom.

Héléne poklepala po pleci Zinku. „Pozri sa!“ povedala jej. „Nie sú tu dozorcovia!“

„*Oui*, vidím,“ prikývla Zinka a schmatla Zazu za ruku: „Teraz máme jedinečnú šancu!“

Prišli na zákrutu. Ich trasu tu križovala poľná cestička a popri nej sa vinula hlboká priekopa. Héléne vedela, že toto je ich chvíľa. Musia vybočiť oba rady naraz, všetky spolu, aby si ich nevšímli. Zinka, Zaza, Lon, Mena a Guigui v rade pred ňou vykľzli z kolóny a Héléne s Jacky, Nicol a Josée ich nasledovali. Piata žena v ich rade zaváhala, vraj je príliš unavená.

„Tak ju tam nechajte!“ sykla Héléne a ťahala priateľky preč. „Rýchlo!“

Spolu ich bolo deväť. Držiac sa za ruky vyšli z radu a jedna za druhou poskákali do priekopy. Pritisli sa k vlhkej zemi v najhlbšej časti priekopy. Héléne cítila, ako jej srdce tlčie o rebrá. Bola taká smädná, že sa pokúsila oblízať blato. Nevedela sa prinútiť zdvihnúť hlavu, aby si overila, či ich nevidno, či ju nezastrelia, kým ležiac v priekope obližuje zem. Namiesto toho sa pozrela na Lon, ktorá upierala zrak na cestu.

„Čo tam vidíš?“ zašepkala Héléne. „Vidno nás?“

„Iba chodidlá.“ Lon sledovala nekonečné rady žien, pochodujúcich ďalej okolo nich. Polovica z nich kráčala naboso, druhá polovica mala obuté dreváky. Všetky zablatené bosé červené chodidlá krvácali.

Lon ju ubezpečila, že ich určite nevidno. Ak by aj, kolóna cestou minula toľko mŕtvych tiel, že pár žien v priekope im na prvý pohľad istotne pripomenie len ďalšiu hromadu mŕtvol.

V pevnom objatí s búšiacimi srdcami čakali, kým bubnovanie dre-
vákov utíchne v diaľke. Keď kolóna zmizla z dohľadu a nepočuli už
ani dupot, Lon povedala: „Čistý vzduch!“

„Poďme! Musíme si pohnúť!“ Héléne sa postavila a viedla ich v prie-
kope opačným smerom. Zakrátko už nevládali dýchať a zmocnila sa
ich eufória. Vyliezli z priekopy a na poli sa hodili na zem. Ležali tam,
dívali sa na oblohu, stískali si ruky a nekontrolovane sa smiali.

Dokázali to! Ušli!

Teraz sa však ocitli niekde uprostred Saska, vydané napospas vy-
strašeným a zlostným dedinčanom, nahnevaným utekajúcim dôs-
tojníkom nemeckej Schutzstaffel (SS), ruskej armáde a spojeneckým
bombardérom krúžiacim nad hlavami. Dúfali, že Američania sú nie-
kde nablízku. Musia ich nájsť, inak ich to bude stáť život.

Moja teta Tante Héléne bola krásna mladá žena s vysokým čelom a ši-
rokým úsmevom, havraními vlasmi a tmavými očami pod hrubým
zmyselným obočím. Vyzerala drobná a jemná, ale pod týmto vzhľa-
dom sa ukrývala ohromná sila. Keď som ju poznala, bola už staršia,
ale stále mala vybrané spôsoby, vždy sa elegantne obliekala, mala
starostlivo upravené nechty a vyžarovala z nej inteligencia. Na fot-
kách z čias, keď mala dvadsať rokov, pôsobí ako vyrovnaná a šikovnía
žena.

V máji 1943 sa pridala k hnutiu Résistance, pracovala v Úrade pre
vzdušné operácie (*Bureau des opérations aériennes*, BOA), pre región M.
Tento úrad založili v apríli toho istého roku ako styčný úrad pre
Forces françaises de l'intérieur (FFI, Francúzske sily vnútorného od-
boja, tak Résistance nazýval Charles de Gaulle) a Anglicko. BOA mal
zabezpečovať prepravu agentov, doručovanie správ, zbierať zbrane,
ktoré spojenci zhadzovali padákmi. Región M, najväčší vo FFI, zahŕ-
ňal Normandiu, Bretónsko a Anjou. Krátko pred vylodením v Nor-
mandii boli operácie na tomto území kľúčové a nebezpečné. Gestapu
sa podarilo zatknúť alebo zabiť znepokojivo veľa vodcov a členov sie-
te. V šialených mesiacoch pred dňom D a po ňom sa v Héléninom re-
gióne sústreďovala činnosť Résistance a zároveň dochádzalo k čoraz
krutejším a zúfalejším pokusom gestapa prelomiť partizánske siete.

Keď sa Héléne pridala k Résistance, mala dvadsaťtri rokov. Prerušila štúdium fyziky a matematiky na Sorbonne a nastúpila na dôležité miesto ako chemička vo firme na výrobu lúčových riek. V Résistance sa však venovala čoraz dôležitejším úlohám, preto dala v práci výpoveď a všetok svoj čas venovala boju proti fašistom. Rodičom nepovedala pravdu o tom, čo robí. Jej vojenská prezývka, *nom de guerre*, bola Christine a pod týmto menom je evidovaná aj vo všetkých záznamoch nacistov.¹ Aj ženy na úteku ju poznali ako Christine.

Jej veliteľ mal prezývku Kim a v skutočnosti sa volal sa Paul Schmidt. Keď sa začala vojna, Schmidt bol veliteľom elitnej jednotky francúzskej horskej pechoty. V roku 1940 bojoval v Nórsku, jeho prápor potom evakovali do Anglicka, kde sa liečil z ťažkých omrzlín. Po uzdravení vstúpil do Francúzskych síl vnútorného odboja a tajne sa vrátil do Francúzska. V marci 1943 ho poverili vedením BOA a pustil sa do série „náborov“ v severnom regióne. Héléne patrila medzi štrnásť nových agentov. Mala za úlohu vyhľadávať vhodné miesta na preberanie zásielok, ktoré zhadzovali parašutisti. Zakaždým musela zabezpečiť, aby sa na mieste nachádzal pripravený tím členov Résistance. Nakoniec sa jej pracovná náplň zmenila tak, že dokonca vytvárala kontakty medzi rôznymi sieťami Résistance v regióne M či odosiela informácie o dianí na pevnine do Londýna tak, že kódovala a dekódovala správy vysielané v rádiu.

Vždy netrpezlivo vyčkávala spln mesiaca, lebo lietadlá vtedy poľahky našli miesta určené na zhodenie zásielky. Tri dni predtým počúvala rádio. Tajné kódy odvysielala BBC v rámci špeciálnej päťnásťminútovej relácie s názvom *Les Français parlent aux Français* (Francúzi hovoria k Francúzom). Héléne vždy premýšľala, čo si asi mysleli bežní poslucháči, keď počuli frázy ako „les souliers de cuir d'Irène sont trop grands“ (Irenine kožené topánky sú priveľké).

Héléne s tímom vyčkávali v tieni lesa na okraji malého poľa v Semblançay neďaleko Tours. Bolo to jej obľúbené miesto na akcie. Keď začuli motor približujúceho sa lietadla, zapínala a vypínala baterku – morzeovkou signalizovala dohodnuté písmeno ako signál. Malé lietadlo po chvíli zablikalo svetlami a Héléne si vydýchla.

„Teraz,“ zašepkala tímu a všetci, jeden po druhom ako domino, vyznačili baterkami miesto, kam malo lietadlo zhodiť náklad. Malé lietadlo plochu párkrát obletelo. Héléne srdce bilo ako o preteky,

keď si predstavila, že by dedičania mohli začuť hluk lietadla alebo zazrieť, ako v mesačnom svite klesajú k zemi biele hodvábné padáky. Len čo balíčky dopadli na zem, jej tím sa rozbehol do poľa, aby ich pozbieral. Obsahovali ručné zbrane, výbušniny aj nový vysieláč a nové kódy. Na pozdvihnutie morálky v skupine pribalili Briti aj čokoládu a cigarety.

Práve pchali zbrane do batohov a plnili si vrecká cigaretami, keď začuli, že lietadlo sa vracia. Znehybneli. Z lietadla vypadlo ešte čosi. Héléne videla tmavé obrysy muža pomaly klesajúceho k zemi na bielom hodvábnom padáku. Rýchlo rozdala tímu zvyšné balíčky a prikázala im, aby sa rozprchli do rôznych strán. Nech sú preč, kým parašutista pristane. Čím menej vedia, tým lepšie. Zostali len dvaja muži, ktorí sa museli zbaviť prázdnych obalov a zakopať padáky. Neraz si želala, aby si mohla ten krásny hodváb nechať a ušif si z neho šaty. Ale rozkazy treba plniť.

Tajomný muž si odopol postroj a zapálil cigaretu. Postavil sa bokom a sledoval, ako Héléne vydáva rozkazy dvom pomocníkom, ktorí tu ostali. Ani ona nevykročila k nemu. Chcela si utriediť myšlienky, skôr než sa porozprávajú. Okrem toho, táto časť operácie musela prebehnúť bleskovo a do pätnástich minút nesmel nikto zostať na mieste. Ak by aj niekto videl padáky alebo začul lietadlo, po príchode sem by už nikoho nenašiel.

Napokon Héléne podišla k prišlencovi. Bol vysoký a chudý. Keď si potiahol z cigarety, jej koniec sa rozžeravil a osvetlil jeho ostrú hranatú tvár. Vyzeral pobavene. „Nepovedali mi, že budeme mať aj živý náklad,“ ledva skrývala hnev Héléne.

„Fantassin,“ odpovedal a na pozdrav k nej vystrel ruku. Odmietavo mu ňou potriasla. „A vy musíte byť Christine? Počul som o vás.“

„Prečo mi o vás nič nepovedali? Nemám nič pripravené.“ Keď sa Héléne bála, jej hlas znel podráždene. *Fantassin* znamená po francúzsky „pešiak“ a o nositeľovi tejto prezývky sa šírili reči. Musel to byť ktosi dôležitý. Héléne bola rada, že je tma a on nevidí, ako sa červená.

„Nechceli sme riskovať odhalenie, že som späť vo Francúzsku. Nemčúri, *boches*, prenikli do siete, musíme byť opatrní.“

Podal Héléne cigaretu a pripálil jej. Získala tak čas chvíľu premýšľať.

„Ani neviem, kam vás zobrať,“ zjemnila predošlý rásny tón.

„Veríme vám. Ostanem vo vašom byte, až kým nenadviažem kontakt.“ Nepýtala sa jej. Prikazoval. Zdalo sa, že ho pobavilo, ako ju to vyviedlo z miery. Keby to vedela moja mama... pomyslela si. Mama chodila do školy, kde boli chlapci a dievčatá prísne oddelení a reholné sestry, ktoré tam vyučovali, prikazovali dievčatám odvrátiť zrak, vždy keď prechádzali okolo chlapčenskej budovy, aby sa vyhli pokušeniu spáchať hriech.

Jej byt bol vzdialený hodný kus cesty bicyklom, v inom meste, ďaleko od miesta prevzatia. Fantassin niesol čierny kožený kufrík, pri zoskoku ho mal priviazaný k zápästiu, aby ho nestratil. Podal jej ho a povedal, že sa môžu spolu odviezť na jej bicykli. Nech si sadne dozadu. V jednej ruke mala kufrík a druhou sa pridržala tohto zvláštneho muža, ktorý šliapal na jej bicykli kamsi do noci. Snažila sa nezvierať ho prisilno, no aj tak cítila teplo jeho chrbta. Vôbec sa nerozprávali, iba mu z času na čas povedala, aby odbočil. Párkrát mu prikázala odstaviť bicykel a schovať sa za múr alebo do kríkov, kým ona kontrolovala, či ich nesledujú. Robila to zakaždým, ale dnes v noci bola ešte obozretnejšia.

Dlhá jazda na bicykli v sychravom ráne jej pomohla upokojiť sa. Dorazili na úsvite a Héléne bola vyčerpaná. Mala len malý byt, jednu izbu s kuchynskou linkou a drobnú spálňu. Rozhodla, že on bude spať v posteli a ona zostane v obývačke. Keď však dorazili do bytu, zrazu pocítila rozpaky. No povedala si, že je to predsa jej práca, napla chrbát a narovnala sa.

Fantassin položil kufrík na kuchynský stôl a otvoril ho. Ležalo v ňom viac peňazí, než Héléne videla dokopy za celý život. Vybral pár bankoviek a podal jej ich.

„Nie,“ zaprotetovala a cítila, ako sa jej do tváre nahrnula krv. „Nerobím to pre peniaze, ale pre Francúzsko a pre svoju česť.“ Mohlo to vyzeráť, že je hrdá, ale skôr sa bála. Nechcela, aby si myslel, že je ten typ ženy.

„Nie sú pre teba, ale pre tvoj tím. Pre tých zo včerajšej noci.“

„Aj oni to robia pre Francúzsko,“ vyhrkla bez premýšľania, čo nemala vo zvyku.

„Tak pre ich rodiny. Pre tých, ktorí sa už obetovali,“ nástojil.

Prikývla, pretože mal pravdu. Pýcha a rozpaky jej zatienili úsudok.

Mnohí sa skrývali, preto nemali prístup k prídelovým lístkom a hladovali. Peniaze im pomôžu. Musí sa pozbierať. Zhlboka sa nadýchla.

„Určite ste unavená,“ zjemnil tón. „Koľko máte rokov?“

Odpovedala, že pred niekoľkými týždňami mala dvadsaťštyri.

Sadol si na stoličku vedľa kresla a zapálil si cigaretu. Nasledovalo dlhé ticho.

„Môžete si vziať spálňu,“ prehovorila po chvíli.

„Nie, ďakujem, vystačím si s týmto,“ ukázal na gauč.

Keď Héléne namietla, že je predsa jej nadriadeným dôstojníkom, odpovedal: „Áno, sme vojaci, ale dovoľte mi, prosím, aby som bol aj džentlmen.“

Fantassin sa v skutočnosti volal Valentin Abeille a riadil celý región M.² Nemci vypísali na jeho hlavu tučnú odmenu. V tomto štádiu vojny bolo gestapo neúprosné, viacerým dvojitém agentom sa podarilo preniknúť do siete Résistance, ktorej skupinky pozostávali väčšinou z mladých idealistov, čo absolvovali len nedostatočný alebo žiadny výcvik a neboli schopní bezvýhradne dodržiavať bezpečnostné zásady. Niektorí mladíci sa chvastali, že bojujú proti *les boches*, povedali o tom priveľa ľuďom, nevšimli si, že ich sledujú, nedodržiavali pravidlá. Jeden člen pracoval v Résistance priemerne tri až šesť mesiacov, kým ho chytili.

Fantassina s najväčšou pravdepodobnosťou zradil vlastný tajomník, aby získal odmenu. Zatklo ho gestapo a cestou do neslávne známej mučiarnie gestapa na rue des Saussaies v Paríži vyskočil z auta. Na úteku ho neďaleko Víťazného oblúka viackrát postrelili a neskôr zomrel v nemocnici. Počas tých pár dní, ktoré spolu strávili, povedal Héléne, že za žiadnu cenu nesmie dopustiť, aby ho chytili živého. Ukázal jej kyanidové tabletky, ktoré nosil so sebou. Čím menej vie, tým lepšie, vrazil.

Keď Héléne pracovala v Résistance, žila slobodnejšie ako iné mladé ženy vo Francúzsku v tom čase. Na začiatku vojny sa jej rodičia a sestry presťahovali do Grenoblu, kde jej otec viedol továreň. Mysleli si, že ostala v Paríži, aby mohla ďalej študovať. O tom, čo skutočne robí, sa dozvedeli, až keď ich kontaktovali zo siete.

Héléne si tie mesiace zapamätala ako vzrušujúce obdobie. Bola to mladá, nezávislá žena, ktorej zverili dôležitú úlohu a velila aj starším mužom. Záviseli od nej ľudskej životy. Nikdy predtým nezažila podob-

ný pocit, ako keď ju zaplavil adrenalín. Raz zažila šok, keď prišla na miesto prevzatia zásielky a privítala ju skupinka francúzskych žandárov. Určite ich poslali, aby ju zatkli, cítila, že ju oblieva studený pot. Otočila sa a chcela odísť, keď vtom jeden z nich vyslovil heslo. Stuhla a snažila sa v situácii zorientovať. Ak poznajú heslo, musia vedieť všetko. Zaplavila ju nevoľnosť zmiešaná s resignovaným pocitom úľavy. Hra sa skončila, nemá zmysel utekať. Mechanicky odpovedala na ich heslo svojím vlastným a oni k nej podišli a žiadali rozkazy.

Chvíľu jej trvalo, kým si uvedomila, že ju neprišli zatknúť. Bol to jej tím. Myslela si, že príde absolútny koniec, ale šlo len o nečakanú zápletku. K Résistance sa pripojili celé skupiny uniformovaných žandárov. Táto príhoda dodala Héléne silu a pocit neporaziteľnosti.

Štvrtého februára 1944 mala doručiť správu generálovi Marcelovi Allardovi, ktorý velil časti regiónu M. Keď dorazila do malého hotela v Bretónsku, kde sa mali stretnúť, videla generála vybehnúť z jedného vchodu, zatiaľ čo druhým vchádzali piati nemeckí vojaci. Ostala uväznená uprostred. Zatkli ju len pre to, že tam bola, a všetkých zhromaždili v hotelovom salóniku. Správa, ktorú niesla, bola ukrytá v podšívke kabelky a gestapo ju ako zázrakom nenašlo. Podarilo sa jej ich presvedčiť, že toho chlapíka, ktorého hľadajú, nepozná. Nemala pri sebe nič podozrivé, aj doklady mala v poriadku. Zahrala im rolu poslušného dievčaťa s prázdnu hlavou – ktorú hrala už mnohokrát predtým.

Pár dní ju nechali vo väzení vo Vannes, ale jeden z dozorcov ju ubezpečil, že je to len administratívna záležitosť. Nech sa nebojí, čoskoro pôjde domov k rodičom. Namiesto toho, aby ju prepustili, ju však presunuli do väzenia v Rennes, kde ju držali ďalšie dva týždne a za celý čas ju nikto formálne nevypočul. Pýtali sa jej len na to, prečo bola v uvedenom hoteli presne v tej chvíli.

Jedného dňa vošli do cely, kde bola zavretá s dvomi ďalšími ženami, dvaja dozorcovia a zavolali jej meno. Nasadili jej putá a odviekli ju k čakajúcemu čiernemu autu. Boli nahnevaní, odmietli jej odpovedať na akékoľvek otázky, vôbec sa s ňou nezhovárali. Previezli ju do väzenia v Angers v údolí rieky Loiry, kde strávila dva mesiace.

O päťdesiatosem rokov neskôr, keď sme sa zhovárali v jej byte a Héléne mi dovolila zaznamenať jej príbeh, mi povedala: „Hnev sa mi v pamäti spája s utrpením.“

Na tom mieste ju vypočúvali a mučili, niekedy až tak, že ju späť do cely museli odniesť na nosidlách. Najhoršie znášala *le supplice de la baignoire*, teda mučenie vodou. Zaviedli ju do kúpeľne, kde stála vaňa naplnená studenou vodou. Ruky jej zviazali za chrbtom. Musela klačať na dlažbe pri vani. Dvaja muži ju z každej strany držali za ramená a hlavu jej tlačili pod vodu. Cítila ich ruky na krku a na hlave, snažila sa zachovať pokoj, ale keď sa nedokázala nadýchnuť, panikárila. V hrudi cítila príšernú bolesť, v krku a hlave jej pulzovalo a chýbal jej vzduch. Bojovala, ale márne. Voda jej zaplnila ústa a ona sa dusila.

Keď cítili, že sa prestala vzpierať, za vlasy ju vytiahli z vody a pokračovali vo vypočúvaní. Neustále ju napínalo. Keď pociťovala neznesiteľnú bolesť, uvedomovala si prítomnosť svojho tela, jeho fyzickú existenciu. Akoby bolo jej nepriateľom a spôsobovalo jej utrpenie.

Zistili, kto je, pre ktorú sieť pracovala, našli aj niekoľkých jej spolupracovníkov. Vedeli aj to, že u nej prespal Fantassin. Vypočúvali ju každý deň a snažili sa z nej dostať mená ostatných agentov, heslá, miesta, odkiaľ odosielali informácie, miesta doručenia zásielok, dátumy a časy. Snažila sa nevyzradiť nič dôležité. Niekoľko nocí strávila premočená a premrznutá, s rukami zviazanými za chrbtom a priviazanými k radiátoru, snažila sa vymyslieť uveriteľné príbehy, číre výmysly, ktoré by zapadli do toho, čo už vedeli, a pritom by nikoho nezradila.

Vešali ju za ruky. Vodili ju do tej istej vykachličkovanej kúpeľne a topili ju tam takmer na smrť znovu a znovu. Kliešťami jej trhali nechty. Robili jej aj iné hrozné veci. Viac mi Héléne nepovedala a ja som na ňu netlačila. Na chvíľu sa odmlčala, zapálila si ďalšiu cigaretu a vtedy som si všimla jej dokonale upravené nechty.

Keď pokračovala v rozprávaní, povedala mi o jezuitskom kňazovi. „Otec Alcantara,“ spomenula si na jeho meno. „Mal povolenie navštevovať niektoré väznice. Raz mi odovzdal balíček. Stálo na ňom moje meno, spoznala som mamino písmo. Vtedy som sa rozplakala.“

Pri pohľade na balíček sa jej roztriasli kolená a rozvzlykala sa. Plakala po prvý raz, odkedy ju zatkli. Aby nestratila odvahu a nezlomila sa pri mučení, nemyslela na blízkych ani na rodinu. Balíček znamenal, že zistili, čo robila bez ich vedomia. Bodol ju pocit viny, že ich zranila, a nesmierne zatúžila počuť matkin hlas.